

POPULARIZACIJA GLAZBENOGA OBRAZOVANJA NA PRIMJERU GLAZBENO- SCENSKOGA PROJEKTA *PRLJAVI PLES*

Sanja Nuhanović
Alma Ferović-Fazlić

Abstrakt: Rad se bavi promišljanjima o razlozima sve slabije zainteresiranosti učenika za formalno glazbeno obrazovanje i mogućnostima kako poboljšati i popularizirati glazbeni odgojno-obrazovni sustav. Vrijeme koje učenik provodi da bi se glazbeno odgajao i obrazovao ne smije biti teret, nego zadovoljstvo, a fleksibilnost planova i programa u glazbenim školama može im to i omogućiti. Jedan od načina obogaćivanja glazbene nastave moglo bi biti osmišljavanje i sudjelovanje u raznim projektima kojima se može ostvariti suradnja s umjetnicima izvan matične institucije, bilo amaterima ili profesionalcima, ali i povezivanje s ostalim umjetnostima ukoliko projekt to zahtijeva. Osim obrazovne komponente važno je misliti i na onu, ne manje bitnu, odgojnu kojom bi učenika potakli na promišljanje o tome kako bi, nastavi li se obrazovati, mogao i sam biti izvođač na sceni te na taj način imati priliku putovati, surađivati s drugim umjetnicima i stvarati nova prijateljstva. Kao primjer jedne uspješne suradnje na međunarodnom nivou predstavljamo glazbeno-scenski projekt *Prljavi ples*, koji je okupio veliki broj amaterskih i profesionalnih umjetnika i timskim radom doveo do uspješne realizacije.

Ključne riječi: glazbeno obrazovanje; glazbeno-scenski projekt; međunarodna kulturna suradnja; motivacija; mjuzikl.

Uvod

Glazbeno obrazovanje svaki učenik može steći u okviru općeobrazovne škole kroz predmet *Glazbena kultura/Muzička kultura*¹ koji je obavezan tijekom cijeloga osnovnoškolskoga obrazovanja. Cilj takvih programa je uvođenje učenika u glazbenu kulturu. Međutim, ukoliko dijete pokaže interes, ima predispozicije te zadovolji provjeru glazbenih sposobnosti omogućeno mu je i formalno glazbeno obrazovanje u posebnim, specijaliziranim odgojno-obrazovnim ustanovama – glazbenim školama. “Zaseban sustav potreban je zbog složenosti posebnih glazbenih vještina kao što su pjevanje po notama i sviranje” (Svalina, 2015, 86). No, takav sustav zahtijeva od učenika, a ujedno i od roditelja, ozbiljan i odgovaran pristup i odricanje koje često, zbog zahtjevnosti programa

¹ Zbog dvojezičnosti ovoga rada (hrvatski i bosanski jezik), a s obzirom na prijeklo autorica, za termine glazba i muzika te sve njihove izvedenice u daljnjem tekstu koristit će se inačica hrvatskog jezika – glazba, osim u nazivima koje propisuju službeni dokumenti sustava pojedine države.

i poteškoća usklađivanja rasporeda rezultira gubitkom interesa učenika. Fokus u osnovnim glazbenim školama stavljen je na individualnu nastavu gdje učenik stječe kompetencije sviranja nekoga instrumenta. Skupno muziciranje u kojemu osim stručnih učenik puno lakše razvija i druge ključne kompetencije prisutno je, ali tek u starijoj učeničkoj dobi, do koje nerijetko učenici gube interes i motivaciju za glazbenim obrazovanjem. Uključivanje u amaterske vokalne i/ili instrumentalne ansamble, kao neformalne oblike glazbenoga obrazovanja, jedno je od kvalitetnih mogućnosti razvoja glazbenih kompetencija, ali i poticanja motivacije učenika. Suradnja formalnih i neformalnih institucija otvorila bi put za stvaranje pozitivnoga ozračja, obogatila i osuvremenila kurikulum škole i potaknula učenike da se sa zadovoljstvom bave glazbom. Također, stvara se i platforma za povezivanjem različitih umjetnosti, izvođača različitih umjetničkih profila i dobi i interdisciplinarni pristup obrazovanju.

Kako je primarni cilj ovoga rada bio ukazati na manjkavosti formalnoga glazbenoga obrazovanja u nastavku dajemo pregled strukture istoga u Republici Hrvatskoj i Federaciji Bosne i Hercegovine.² Iako predmet našega prikaza projekta koji slijedi na kraju rada nisu učenici osnovnoškolskoga glazbenoga obrazovanja čiju smo strukturu prikazali važno je bilo izdvojiti i ukazati upravo na opterećenost i gubitak motivacije kod učenika koju takvi programi sa sobom nose, a za posljedicu imaju i isključivanje iz daljnjeg sustava glazbenoga obrazovanja.

Također u nastavku ukazujemo i na prednosti neformalnoga glazbenoga obrazovanja kroz mogućnosti koju pruža participacija sudionika u glazbeno-scenskome projektu. Kroz prikaz interdisciplinarnoga međunarodnoga projekta vidljiva je specifičnost suradnje profesionalnih i amaterskih umjetnika različite dobi te istaknuta prednost timskoga oblika rada.

Struktura formalnoga osnovnoškolskoga glazbenoga obrazovanja u Republici Hrvatskoj i Federaciji Bosne i Hercegovine

Republika Hrvatska i Federacija Bosne i Hercegovine imaju sličan sustav glazbenoga obrazovanja na svim razinama. Osnovnoškolsko glazbeno obrazovanje traje šest godina i učenici ga u Republici Hrvatskoj upisuju uglavnom paralelno s trećim razredom općeobrazovne škole, a u Federaciji Bosne i Hercegovine paralelno s četvrtim razredom. Učenici pohađaju skupnu (solfeggio/solfeggio s teorijom muzike) i individualnu (instrument³) nastavu tijekom cijeloga osnovnoškolskoga glazbenoga obrazovanja. U kasnijim razredima, ovisno o

² S obzirom da je prikazani projekt *Prljavi ples* okupio izvođače iz Republike Hrvatske i Federacije Bosne i Hercegovine u nastavku rada dana je struktura osnovnoškolskoga glazbenoga obrazovanja na tim područjima.

³ Prema Nastavnom planu i programu FBiH glavni predmet - instrumenti su Violina, Violončelo, Klavir, Harmonika, Gitara, Flauta, Klarinet, Saxophon, Truba i udaraljke.

programima, učenici pohađaju i skupnu nastavu Teorije glazbe, ali i Skupnoga muziciranja (zbor/hor, orkestar, komorni/kamerni sastavi) te još neke obvezne ili izborne predmete (*Nastavni planovi i programi predškolskog i osnovnog obrazovanja za glazbene i plesne škole*, 2006.; *Nastavni plan i program osnovne muzičke škole i osnovne baletske škole*, 2007).

Vrijeme koje učenik provodi na nastavi u Glazbenoj školi je njegovo slobodno vrijeme. To je vrijeme prostor koji je svojom životnošću, sadržajima i oblicima primjenjiv i interpoliran u život učenika (Mlinarević, Miliša i Proroković, 2007). Kada je riječ o programima Glazbenih škola važno je istaknuti da učenik nastavu redovito pohađa upravo u svome slobodnome vremenu, odnosno u terminima koji su suprotni od nastave u općeobrazovnoj školi. Nerijetko to iziskuje veliki napor i odricanje, ne samo učenika, nego i cijele obitelji. Satnica učenika prvoga razreda nije velika, no često se dešava da zbog poteškoće usklađivanja rasporeda učenik mora dolaziti i četiri puta tjedno na nastavu. Pregled predmeta i pripadajuće satnice prema Nastavnim planovima glazbenoga obrazovanja u Republici Hrvatskoj⁴ i Federaciji Bosne i Hercegovine prikazan je u Tablici 1.

Predmeti I. razred	Broj sati u tjednu		Predmeti I. razred	Broj sati u tjednu
	Nastavni plan			Nastavni plan
	Republika Hrvatska			Federacija Bosne i Hercegovine
	Osnovna glazbena škola	Osnovna škola funkcionalne muzičke pedagogije		Osnovna muzička škola
Solfeggio	2 x 45'	2 x 60'	Solfeggio sa teorijom muzike	2x45'
Instrument	2 x 45'	2 x 30'	Glavni predmet – instrument	2x45'
UKUPNO TJEDNO SATI	4 x 45'	4 x 45'	UKUPNO TJEDNO SATI	4x45'

Tabela 1. Predmeti i pripadajuća satnica u Nastavnim planovima za 1. razred snovnoga glazbenoga obrazovanja

Satnica se u višim razredima povećava pa učenik završnoga, šestoga razreda, pohađa nastavu Solfeggia/Solfeggia sa teorijom muzike, Instrumenta⁵, Skupnoga muziciranja⁶, Teorije glazbe, (u nekim planovima kao obavezni, a u nekima kao

⁴ Glazbene škole u Republici Hrvatskoj imaju izbor rada prema dva Nastavna plana i programa - Nastavni plan i program za osnovnu glazbenu školu i Nastavni plan i program za osnovnu školu funkcionalne muzičke pedagogije.

⁵ Prema Nastavnom planu i programu FBiH, nastavu gudačkih i puhačkih instrumenata škola obezbjeđuje sedmično po jedan čas rada sa korepetitorom.

⁶ Za vođenje komornih sastava, orkestara i horova godišnjim Planom i Programom škola u FBiH

izborni predmet) te Glazbenu umjetnost (samo B program Funkcionalne muzičke pedagogije). Uz to, neki učenici pohađaju i Glasovir izborno ili fakultativno kako bi mogli pristupiti razredbenom ispitu za srednjoškolsko glazbeno obrazovanje. Učenici osnovne muzičke škole u FBiH mogu biti angažirani nastavnim i drugim oblicima odgojno-obrazovnog rada najviše sedam sati tjedno. Uračunamo li tu i vrijeme koje bi učenik svakodnevno trebao provesti vježbajući kod kuće kako bi razvijao svoje glazbene kompetencije dolazimo do velikoga broja sati (preko 10 sati tjedno) koje učenik treba izdvojiti za pohađanje i realizaciju programa glazbene škole koja nije obvezna. U Tablici 2. nalazi se pregled i usporedba predmeta i pripadajuće satnice Nastavnih planova u Republici Hrvatskoj i Federaciji Bosne i Hercegovine za učenike 6. razreda glazbenog obrazovanja.

Predmeti VI. razred	Broj sati u tjednu			Predmeti VI. razred	Broj sati u tjednu
	Nastavni plan Republika Hrvatska				Nastavni plan
					Federacija Bosne i Hercegovine
	Osnovna glazbena škola	Osnovna škola funkcionalne muzičke pedagogije			Osnovna muzička škola
	A	B			
Solfeggio	2 x 45'	2 x 60'	2 x 60'	Sofeggio sa teorijom muzike	2x 45'
Instrument	2 x 45'	2 x 45'	1 x 45'	Glavni predmet – instrument	2x45'
Skupno muziciranje (zbor, orkestar i komorni sastavi)	2 x 45'	2 x 45'	2 x 45'	Skupno muziciranje (hor, orkestar i kamerni sastavi)	2x45'
Teorija glazbe	1 x 45' (I)	2 x 45'	2 x 45'	/	/
Glasovir	1 x 45' (I)	1 x 30' (F)	–	/	/
Glazbena umjetnost	–	–	1 x 45'	/	/
UKUPNO TJEDNO SATI	6 x 45' ili 8 x 45'	8 ³⁰ x 45' ili 9 x 45'	8 ³⁰ x 45' ili 9 x 45'	UKUPNO TJEDNO SATI	6x45'

Tabela 2. Predmeti i pripadajuća satnica u Nastavnim planovima za 6. razred osnovnog glazbenog obrazovanja

* I = izborni predmet; F=predmet fakultativno

obezbjeduju se po svakoj dionici dva časa sedmično.

Interesi učenika u današnje vrijeme u mnogome se razlikuju od interesa učenika u ne tako davnoj prošlosti. Broj slobodnih aktivnosti koje su im ponuđene sve je veći te glazbene škole sa svojim zahtjevnim programima sve češće nisu prvi odabir. Svjedoci smo sve većega napuštanja glazbenoga odgojno-obrazovnog sustava što svakako nameće pitanje kako dalje i što učiniti da se interes učenika zadrži. Na koji način motivirati učenike da svoje slobodno vrijeme provedu kvalitetno se glazbeno obrazujući?

Motivacija kao primarna pokretačka snaga u glazbenome obrazovanju

Aktivnost u odgojno-obrazovnom sustavu odnosi se na učenje kojim učenik stječe različite kompetencije. Mali je broj onih učenika koji uče iz čiste radoznalosti i želje te sudjeluju u raznim aktivnostima, pogotovo u onima koje nisu obvezne. Takva unutarnja ili intrinzična motivacija⁷ "odgovor je na unutarnje učenikove potrebe kao što su radoznalost, potreba za znanjem, osjećaji kompetencije te rasta i razvoja" (Vizek Vidović i sur., 2014, 265). Nasuprot tome, većina učenika treba ekstrinzičnu motivaciju, a to je dobar rezultat, pohvala, nagrada i slično (Vizek Vidović i sur., 2014).

Kako bi učenike motivirali za rad učitelji moraju koristiti različite strategije, metode i oblike učenja. Jedan od oblika nastave je i suradničko učenje koje se između ostaloga provodi i radi "snažnijeg motiviranja i aktiviranja učenika za učenje" (Ivić i sur., 2001, prema Cindrić, Miljković i Strugar, 2010, 186). Jedan od oblika suradničkoga učenja je timski rad, a timski mogu raditi učitelji, učenici, ali i zajednički učitelji i učenici (Cindrić, Miljković i Strugar, 2010). Timovi mogu uključiti i stručnjake izvan institucije. Samim time aktivnosti u kojima sudjeluju timovi stručnjaka bit će bogatije, dinamičnije, atraktivnije i raznovrsnije (Bognar i Matijević, 2005). U dobromu timu svi članovi jednako doprinose, osjećaju se važni i korisni, pomažu jedni drugima, uče od drugih uz podršku i potporu, raduju se uspjesima i zajednički rješavaju probleme. Ozračje koje se stvara u takvim grupama i aktivnostima poticajno djeluje na učenika. "Djeca uče u sklopu interakcije s ljudima: roditeljima, bakama i djedovima, prijateljima i učiteljima. Ljudskom biću najbolji su poticaj drugi ljudi." (Kamarovsky, 2010, 26)

Prostor za poticaj i motivaciju učenika u glazbenim školama je velik. O prirodnome putu učenja glazbe kroz zabavu, što naravno utječe i na motivaciju, govore mnogi autori (više u: Petrović, Milanković i Ačić, 2014, 206). Autorice Petrović, Milanković i Ačić (2014) nadalje smatraju da se takvim načinom rada obrazovni cilj lakše riješava jer su sredstva dominantnija i zabavnija. Ležernijem pristupu obrazovanju doprinose i fleksibilni nastavni planovi i programi te

⁷ Prema Vizek-Vidović i sur. (2014) riječ motivacija je latinskoga porijekla i izvodi se iz latinskoga glagola "movere", što znači kretati se. U laičkom tumačenju povezujemo je s idejom pokretačke snage koja nas navodi na određenu aktivnost.

moгуćnosti koje nude suradnje sa stručnjacima izvan institucije. Ne treba se ograničiti ni samo na glazbenu umjetnost, nego treba proširiti vidike i povezati se s drugim umjetnostima. Takvi timovi i projekti koji će se ostvariti obogatit će nastavni kurikulum, dati priliku većem broju učenika za sudjelovanje, potaknuti razvijanje kompetencija, ali možda i najvažnije potaknuti interes i motivaciju učenika za daljnje glazbeno obrazovanje. Prijedlog aktivnosti i suradnje koji se nudi u nastavku zasnovan je na glazbeno-scenskom projektu koji je obuhvatio ne samo veliki broj dionika i stručnjaka, nego i ostvario međunarodnu kulturnu suradnju.

Glazbeno-scenski projekt *Prljavi ples* u funkciji motivacije mladih za glazbeno obrazovanje

Glazbeno-scenski projekti kao motivacijsko sredstvo komunikacije idealna su platforma za spajanje raznih umjetničkih formi i umjetnika. Glazbeno-scenski projekti okupljaju umjetnike različitih profila u svrhu kreiranja originalnih djela. Prezentiraju se široj javnosti na pozornici, a objedinjuju izraz govorom, pokretom tijela, glumom, glazbom, pjevanjem i drugim sredstvima u svrhu komunikacije s publikom.

Primjena stečenih vještina u primarnim strukama izvođača raznih profila unutar glazbeno-scenskih projekata na primjeru mjuzikla⁸ kao forme pojedinačno doprinosi razvoju njihove kreativnosti uopće, razvija njihovu individualnost, karakter, samopouzdanje, koncentraciju, fokus te vještine do njihovoga individualnoga maksimuma. "Kao važno pedagoško i didaktičko sredstvo, mjuzikl doprinosi interdisciplinarnosti i ličnoj integraciji, kao i razvoju svih čula neophodnih za umjetničku kreativnost." (Petrović, Milanković, Ačić, 2014, 210) Dalje se razvijaju suradničke i organizacijske kompetencije, a posebno scenska (glumačka, glazbena i plesna) improvizacija u svrhu prevladavanja potencijalnih problema koji se nerijetko događaju prilikom javnih izvođenja. Navedena iskustva i situacije lako su primjenjive i razumljive i u njihovim primarnim strukama te bez obzira radi li se o izvođačima na amaterskoj ili profesionalnoj osnovi proširuje se njihovo kritičko mišljanje.

⁸ Mjuzikl je djelo zabavnoga karaktera, živa umjetnička forma, a svoje korijene vuče iz vremena teatra u Grčkoj u kojem su već od 5. stoljeća p. n. e. postavljane komedije i tragedije s pjesmama. Iako se tada nisu zvali mjuzikli, jer su po svojoj formi bili nedorečeni kako u smislu drame tako i glazbe, može se reći da su ovo bile prve preteče onoga što se danas naziva "suvremeni mjuzikl" (Ferović, 2007, 86). Igrane u velikim amfiteatrima, pomenute predstave su obrađivale komične, tragične i političke teme s plesnim točkama, žonglerima i svim onim što je moglo zabavljati široke mase. Mjuzikl kakvoga danas poznajemo, nastaje na prijelazu u 20. stoljeće i u početku predstavlja spoj elemenata različitih scenskih vrsta – vodvilja, baleta, operete, komične opre i pariške revije (Ganzl, 2001, 9-11).

Glazbeno-scenski projekt *Prljavi ples* nastao je 2015. kao rezultat dugogodišnje međunarodne kulturne suradnje Brodskoga harmonikaškoga orkestra *Bela pl. Panthy* iz Slavonskoga Broda, Republika Hrvatska, i Instituta za muziku, teatar i multimediju iz Sarajeva, Bosna i Hercegovina. Cilj samoga projekta bio je povezivanje profesionalnih i amaterskih umjetnika u svrhu motivacije za umjetničko obrazovanje i promidžbe umjetnosti općenito, osnaživanje međunarodne kulturne suradnje dvaju susjednih država te obogaćivanje kulturnih sadržaja gradova u kojima djeluju. Realizacija projekta ostvarena je na svečanome koncertu otvorenja 6. Međunarodnoga festivala harmonike *Bela pl. Panthy* u Slavonskome Brodu.⁹

Planirano je da u projekt budu uključeni članovi Brodskoga harmonikaškoga orkestra *Bela pl. Panthy* iz Slavonskoga Broda i članovi Instituta za muziku, teatar i multimediju iz Sarajeva kao glavni nositelji, ali i drugi glazbeni i plesni umjetnici bez kojih bi realizacija ovoga projekta bila nemoguća. Posebni glazbeni gosti bili su članovi benda *Trio + 2* iz Slavonskoga Broda te plesači, članovi plesnoga kluba *Aster* iz Sarajeva i Športsko-plesnoga kluba *Astra* iz Slavonskoga Broda.

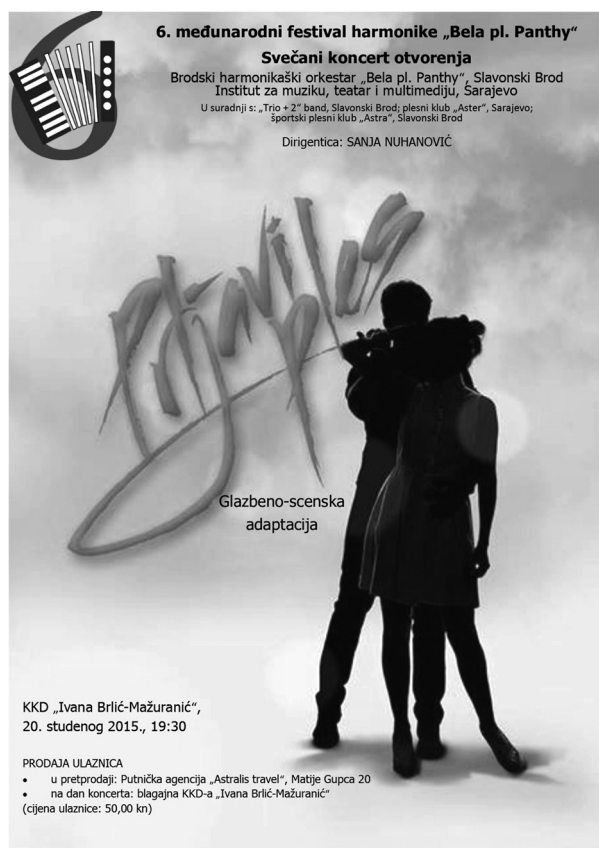
Fotografija 1. Plakat glazbeno-scenskog projekta *Prljavi ples*, Slavonski Brod, 20. studenog 2015. (Agencija Komitet, Nuhanović, 2015a)

⁹ Međunarodni festival harmonike *Bela pl. Panthy* održava se u Slavonskome Brodu od 2010. godine. Kao što je bio slučaj i s prijašnjim zajedničkim projektima Brodskoga harmonikaškoga orkestra *Bela pl. Panthy* iz Slavonskoga Broda i Instituta za muziku, teatar i multimediju iz Sarajeva (*Abba, We will rock you* i *Grease*) i glazbeno-scenski projekt *Prljavi ples* predstavljen je na svečanome koncertu otvorenja 20. studenoga 2015. u Kazališno-koncertnoj dvorani *Ivana Brlić-Mažuranić* u Slavonskome Brodu. (Više informacija o Festivalu dostupno je na: Festival *Bela pl. Panty*, 2015).

Elementi plesa, kojima obiluje ovaj glazbeno-scenski uradak, zahtijevali su angažman plesnih skupina što je otežavalo organizaciju cijelog projekta. Potreba za obogaćivanjem harmonikaškoga zvuka zahtijevala je uključivanje drugih instrumenata što je zahtijevalo suradnju s glazbenicima koji većinom nisu notno opismenjeni te isto tako nisu navikli na orkestarsko muziciranje. S obzirom da je jedan od sporednih ciljeva bio i uključivanje umjetnika amatera različitih profila, koji egzistiraju i rade te su temelj umjetničkoga stvaralaštva u svim manjim sredinama, nije se posezalo za isključivim uključivanjem profesionalaca. Također, suradnja profesionalnih i amaterskih umjetnika različitih dobi bila je izazov kako za voditelje tako i za same izvođače.

Da bi se projekt mogao uspješno realizirati trebalo je osigurati raspisivanje aranžmana za orkestar i pjevače, uvježbati program na dvije lokacije¹⁰, osigurati tehničku potporu dvorane u vidu angažiranja majstora tona i rasvjete, pronaći odgovarajuće rekvizite za scenu, kostime, angažirati pomoćno osoblje za obavljanje svih onih poslova koji nisu vidljivi i osigurati financijska sredstva kako bi pripreme i realizacija tekle neometano. Nadalje, organizacijski tim s voditeljima na čelu trebao je imati jasnu koncepciju i odlične organizatorske sposobnosti te podršku i povjerenje svih sudionika kako bi se sve priredilo na dvije lokacije tijekom nekoliko mjeseci, a objedinilo u samo dva dana na sceni na kojoj će projekt biti prezentiran.

¹⁰ Institut za muziku, teatar i multimediju, u suradnji s članovima plesnog kluba *Aster* mjesecima ranije je uvježbavao u Sarajevu vokalni, glumački i plesni dio projekta. Plesni dio uvježbavali su i članovi Športsko-plesnog kluba *Astra* u Slavonskome Brodu. Na istoj lokaciji, u Slavonskome Brodu, Brodski harmonikaški orkestar *Bela pl. Panthy* i bend *Trio+2* uvježbavali su instrumentalnu pratnju i samostalne instrumentalne glazbene brojeve. Objedinjene glazbene probe, ali i one tehničke, uslijedile su dva dana prije prezentacije projekta. Tijekom četiri probe rješavali su se i problemi glazbene i tehničke naravi koje je nemoguće izbjeći u ovako kompleksnom projektu.

Fotografija 2. Svečani koncert otvorenja glazbeno-scenskog projekta *Prljavi ples*, glazbeno-scenska adaptacija, Slavonski Brod, 20. studeni 2015. (Agencija Komitet, Nuhanović, 2015b)

U projektu je sudjelovalo 53 aktivnih sudionika u dobi od 15 do 65 godina. Pasivnih sudionika – publika, novinari, predstavnici lokalne vlasti, predstavnici institucija - bilo je oko 700. U glazbeno-scenskoj adaptaciji sudjelovalo je 25 članova Brodskoga harmonikaškoga orkestra *Bela pl. Panthy*, 5 članova benda *Trio+2* i dirigentica koji su činili *Sanja Suarez band*; voditeljica i 5 članova Instituta za muziku, teatar i multimediju, 4 člana plesnog kluba *Aster* iz Sarajeva i 12 članova Športsko-plesnog kluba *Astra* iz Slavonskog Broda koji su činili Ansambl *Prljavi ples*. Kreativni tim *Prljavi ples* bio je u sastavu: Alma Ferović-Fazlić (1978), glazbena režija; Samra Mlinar Mandić (1980) i Vedran Marčeta (1980), koreografija i scenski pokret; Agencija Komitet iz Sarajeva, vizualni identitet; Dubravko Šef (1951), aranžmani i Sanja Nuhanović (1976), dirigentica. Izvedeni su sljedeći glazbeni songovi: *Be My Baby*, *Merengue*, *Johnny's*

Mambo, Do You Love Me, Love m an, Hungry Eyes, De Todo Un Poco, In The Still Of The Night, Love Is Strange, She's Like The Wind i Time Of My Life.

Završetkom projekta, nakon što su se dojmovi slegli, izvođači su izrekli svoje dojmove o onome što su doživjeli, stvarali i na kraju predstavili publici. Iz niza osvrta izdvajamo nekoliko. Kriterij kojim smo se vodile u odabiru osvrta odnosi se na različitost izvođača po izvođačkom ansamblu, državi iz koje dolaze te pripadnosti amaterskom ili profesionalnom bavljenju umjetnošću.

“Kao učesnik meni je bilo veliko zadovoljstvo i sreća što smo uspjeli napraviti kolaboraciju dva grada, dvije države i pokazali da umjetnost nema granice. Mnogo sam naučila iz ovog projekta, o posebnim aranžmanima, o tome kako funkcionišu glasovi sa orkestrom harmonika, šta sve treba nama kao pojedincima i cijelom orkestru da bi postigli željeni zvuk, a isto tako kako postići da na sceni surađuje 50-tak ljudi kao jedan. Zaista je to jedinstveno iskustvo u kojem smo imali priliku iskusiti i u tome uživati i ja sam lično ispunjena i presretna i zahvalna na ovakvoj prilici.” (Institut za muziku, teatar i multimediju, Bosna i Hercegovina, 30 godina, VSS, profesionalna glazbenica i amaterska plesačica).

“Projekt me motivirao na daljnje umjetničko obrazovanje i usavršavanje s ciljem da i u budućnosti sudjelujem i/ili budem organizator takvoga projekta jer smatram da takva suradnja predstavlja jednu lijepu i bogatu stranu umjetničkog izražaja takvog tipa i ima pozitivan utjecaj i na izvođače i na slušatelje/gledatelje.” (Brodski harmonikaški orkestar Bela pl. Panthy, Republika Hrvatska, 19 godina, profesionalna glazbenica).

“Uživala sam u svakom trenutku i ostvarenju ovog projekta. Obzirom na godine nisam više za umjetničko obrazovanje, ali uvijek se kao amater mogu osvježiti novim idejama i uspješnom ostvarenju fantastičnih ideja pod stručnim rukovodstvom. Radujem se daljnjoj suradnji sa predivnim ljudima i stručnjacima.” (Brodski harmonikaški orkestar *Bela pl. Panthy*, Republika Hrvatska, 56 godina, amaterska glazbenica).

“Bilo je veličanstveno biti dijelom ovog sjajnog projekta i mjuziklu pristupiti na totalno drugačiji način. Ovaj projekt naučio me je koliko je timski rad važan, te kroz ovaj projekt usavršavao sam svoje socijalne vještine, javni nastup te kontakt s publikom. Iznimno zadovoljstvo mi je bilo raditi s profesionalcima, vođenim od strane Alme i Sanje, cijelim glumačkim i plesачkim timom, baš kao i orkestrom. Ovaj projekt proširio je moje vidike, otkrio neke do tada meni nepoznate talente i vještine i dodatno povećao moju ljubav prema glazbi, plesu, daskama koje život znače i ljubav prema publici s kojom sam dijelio emocije.” (Plesni klub *Aster*, Bosna i Hercegovina, 27 godina, profesionalni plesač).

“Odlično. Super organizacija, druženje i poslije generalnih proba. Neprocjenjiv doživljaj i jako lijep provod. Drago mi je što sam bila dio toga.” (Športsko-plesni klub *Astra*, Republika Hrvatska, 17 godina, amaterska plesačica).

“Prvo što me oduševilo dogodilo se na generalnim probama, kada smo se “spojili” s ostalim plesačima, pjevačima, sviračima i voditeljima. Profesionalnost, uljudnost, pozitivna energija i ozbiljnost u onome što radimo probudila je u meni osjećaj da sudjelujem u nečem zaista velikom, što se na kraju i ostvarilo. Svatko je obavio svoj dio najbolje što je mogao, a reakcija publike pokazala je i uspješnost osmišljenog i prikazanog. Za mene je, kao plesačicu, *Prljavi ples* nekakva posebna vrsta plesne biblije o kojoj sanjam kao djevojčica pa je ovo zaista bilo ispunjenje mojih snova, a kada uz to dobijem pregršt umjetnika, pozitivnih ljudi, novih prijatelja i poznanika, zadovoljstvo je još veće. Povezivanjem glazbe, pjesme, plesa i glume, publika, ali i izvođači, svim su osjetilima mogli doživjeti jedan od najboljih plesnih filmova.” (Športsko-plesni klub *Astra*, Republika Hrvatska, 23 godine, profesionalna plesačica).

Zaključak

U ovome preglednome i istraživačkome radu iznesena su najznačajnija promišljanja i postignuća uz prijedloge u cilju popularizacije i inovacije glazbenog obrazovanja. Također, prikazan je značaj i funkcija afirmacije umjetnosti kao važne aktivnosti u razvoju stručnih kompetencija, ali i u formiranju osobnosti i života svakoga mladoga čovjeka. Što je moguće postići timskim radom s raznovrsnom populacijom, uzrastima i iskustvom pojedinaca i to kroz međunarodnu kulturnu suradnju vidljivo je kroz realizaciju glazbeno-scenskoga projekta *Prljavi ples*. Glazbeno-scenski projekt *Prljavi ples* je pored navedenog u osnovi bio baziran na ideji da se spoji tradicionalno i suvremeno u smislu umjetničkih formi, koje naizgled djeluju nespojivo, a kako bi se dodatno motivirali sudionici za razvijanje estetskoga smisla te stjecanje novih kompetencija. Imajući u vidu da je projekt pripreman u dva grada i dvije države te u različitom vremenskom periodu, potencijalni faktor rizika bio je izuzetno veliki, ali je upravo isti pozitivno doprinjeo boljoj koncentraciji i fokusu svih sudionika, čije su stvaralačke sposobnosti u samo dva dana timskog rada bile izražene do maksimuma.

Kako je vidljivo iz evaluacije, a na osnovu provedenog istraživanja među sudionicima, u obje države učesnice projekta do sada se nisu dovoljno osluškivali niti pratili interesi sudionika različitih uzrasta, posebice mladih. Kroz analizu izdvojila se i konstatacija da je upravo ova vrsta suradnje uvelike doprinijela podizanju njihovog interesa za daljnjim obrazovanjem i usavršavanjem, ali i participacijom u ovakvim projektima, koji u neformalnom ali i formalnom okruženju nude adekvatne alternative i suvremene metode kvalitetnog učenja.

Za javnost i publiku koja je gledala projekt prezentirano je originalno djelo. Pozitivne reakcije publike i struke za ovakvim nesvakidašnjim i neuobičajenim spojem harmonike i zabavne glazbe ukomponirane u elemente mjuzikla -

pjevanje, glumu i ples, popraćene posebno uređenom scenom, kostimima i video i svjetlosnim efektima dale su poticaj da se svake godine na sceni Kazališno-koncertne dvorane *Ivana Brlić-Mažuranić* prezentira nova glazbeno-scenska adaptacija poznatih mjuzikla. Tako je zadržan kontinuitet u suradnji Brodskoga harmonikaškoga orkestra *Bela pl. Panthy* iz Slavonskog Broda i Instituta za muziku, teatar i multimediju iz Sarajeva koji su već narednu, 2016. godinu, kreirali novi glazbeno-scenski projekt *Annie*, okupivši i veći broj aktera obje države, a posebno kao sudionike valja istaknuti i djecu predškolskog uzrasta.

Radi svega gore navedenoga mišljena smo da bi ovakvi i slični projekti zasigurno obogatili školske kurikulume i dali priliku većem broju učenika za iskazivanje svojih potencijala kao i potakli interes i motivaciju učenika za daljnjim glazbenim obrazovanjem. Iz praktičnoga iskustva u realizaciji projekta sve što je navedeno u ovom radu na isti način može biti aplicirano u nastavnom procesu gdje učenici neće imati osjećaj napora, radit će sa zadovoljstvom a stjecanje kompetencija će biti brže i učinkovitije.

Reference

- Agencija Komitet i Nuhanović, S., 2015a. *Plakat glazbeno-scenskog projekta "Prljavi ples", Slavonski brod, 20. studenog 2015.* [plakat glazbeno-scenskog projekta] (Arhiv Brodskog harmonikaškog orkestra "Bela pl. Panthy").
- Agencija Komitet i Nuhanović, S., 2015b. *Svečani koncert otvorenja glazbeno-scenskog projekta "Prljavi ples", Slavonski brod, 20. studenog 2015.* [plakat glazbeno-scenskog projekta] (Arhiv Brodskog harmonikaškog orkestra "Bela pl. Panthy").
- Bognar, L. i Matijević, M., 2005. *Didaktika*. Zagreb: Školska knjiga.
- Cindrić, M., Miljković, D. i Strugar V., 2010. *Didaktika i kurikulum*. Zagreb: IEP-D2.
- Ferović, A., 2007. Pregled razvoja muzičkog teatra sa osvrtom na mjuzikl. *Muzika*, XI/2 (30), 86-92.
- Festival "Bela pl. Panty", 2015. *Bela Panthy*. [online] Dostupno na: <<http://festivalbela-panthy.com>> [Posjećeno 20. novembra 2017].
- Ganzl, K., 2001. *Musicals*. London: Carlton Books Limited.
- Kamarovsky, E., 2010. *Tajne uspješnog učenja*. Zagreb: Planet Zoe.
- Mlinarević, V., Miliša, Z. i Proroković, A., 2007. Youth free time in proces of modernization – comparement between cities in Slavonia and Zadar. *Pedagoški istraživanja*, 4(1), 81-99.
- Nastavni planovi i programi predškolskog i osnovnog obrazovanja za glazbene i plesne škole. 2006. Zagreb: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa.
- Nastavni plan i program osnovne muzičke škole i osnovne baletske škole. 2007. Sarajevo: Ministarstvo obrazovanja i nauke.

- Petrović, M., Milanković, V. i Ačić, G., 2014. Mjuzikl kao sredstvo integrativne nastave u muzičkoj pedagogiji. U: F. Hadžić ur. *Zbornik radova 8. Međunarodnog simpozija "Muzika u društvu"*. Sarajevo, 8–11. novembra 2012. Sarajevo: Muzikološko društvo FBiH, Muzička akademija u Sarajevu. 206–216.
- Svalina, V., 2015. *Kurikulum nastave glazbene kulture i kompetencije učitelja za poučavanje glazbe*. Osijek: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti.
- Vizek Vidović, V., Vlahović-Štetić, V., Rijavec, M. i Miljković, D., 2014. *Psihologija obrazovanja*. Zagreb: IEP-Vern.